

Brottsoffermyndigheten

Meänkieli

Vihariköksista

Tämä prosyri oon sulle joka olet joutunu elikkä jollako oon riski joutua viharikoksen kohtheeksi. Tässä sie saat tietää lissää mikä viharikos oon, mitä oikeuksia sulla rikulisuen kohtheena oon, kunka polisi-ilmotuksen tehhään ja tuesta, suojasta ja avusta jotako yhtheiskunta saattaa tarjota.

Oleks joutunu viharikoksen kohteeksi?

Se on vakava loukkaus ette joutua rikoksen kohteeksi. Jos rikosta tehdään sen takia ette sie olet kuka sie olet niin loukkaus tulee yhä vakavamaksi. Silloin sie olet saattanu joutua viharikoksen kohteeksi.

Laitonta tiskrimineerinkiä ja kiihottamista ihmisryhmää kohin räknäthään Ruottissa viharikokseksi. Mutta mikä rikos hyvänsä saattaa olla viharikos jos syy on ette loukata rikosuhria itenttiteettiä. Se saattaa perustua

- ihofärhistä
- kansalisesta elikkä eetnisestä alkuperästä
- uskonosta
- seksyellistä suuntautumisesta
- sukupuoli-identiteetistä elikkä ilmasusta
- muusta samansorttisesta olosuhteesta.

Sie et tarte kuulua mihinkhään näistä ryhmistä ette joutua viharikoksen kohteeksi. Se riittää ette se joka tekkee rikoksen uskoo ette sie tehet sen elikkä liittää sinua yhteen kysymykshiin jotka koskevat koheryhmää. Viharikosta saattaa suunata privattihenkilöin mutta kansa esimerkiksi jurnalistiä, tutkioita ja politiikkieriä kohin jotka on matkassa yhtheiskuntatapatissa.

Viharikosta saatethaan kansa suunata rakenuksia ja paikkoja vasten joitako liitethään uskonolisitten elikkä kulttuurellitten ryhmitten kansa, niinku syynakuukia, moskeita ja föreninkipakkoja.

Viharikos saattaa antaa lujemat rangastukset

Sitä, joka tekkee viharikoksen, saatethaan tuomita kovemphaan rangastuksheen tuomioistuimessa. Uhka elikkä pahoinpitely saattavat esimerkiksi johtaa lujemphaan rangastuksheen jos niitä piethään olevan viharikokset.

Missäs rikokset tapahtuvat?

Viharikoksia saattaa tapahtua joka paikassa. Net saattavat tapahtua kotona, koulussa, työpaikalla, internetilä elikkä muussa paikassa. Yhtheistä kaikile viharikoksille oon ette net useasti rakentautuvat näkökanthaan jossako vissiä ryhmiä piethään yliarvosinna ja toisia ala-arvosinna. Antisemittiset viharikokset saattavat kansa ilmasta näkökantaa juutalaisista yliarvosempanna ryhmänä jollako oon suuri vaikutusvalta ja valta yhtheiskunnassa.

Rikokset saattavat olla erin muotoset. Viharikokset saamelaisia kohitti saattavat esimerkiksi olla väkivaltana elikkä vahingontekona suunnatut poronhoitoa vasten.

Afroruottalaiset, roomit ja hbtqi-henkilöt saattavat esimerkiksi joutua väkivallan ja trakasseriin kohtheiksi vain käymälä julkisissa paikoissa. Uskonoliset viharikokset saattavat esimerkiksi tarkoittaa ette slöijaa vetasthaan elikkä ette antisemittisiä konspirasuuniteuriitä jaethaan verkostossa.

Tavalinen käsitys oon ette viharikokset aina oon yksityisistä vakavista väkivaltatapahtumisista, mutta ei se tarte olla niin. Viharikokset saattavat kansa olla uhkaukset elikkä loukkaavat kommentaarit, ja net oon huomattavan tavalisemat. Net saattavat kansa olla siitä ette yhtä henkilöä oon tiskrimineerattu kontaktissa yrityksen elikkä viraston kansa.

Viharikos elikkä tiskrimineerinki?

Tiskrimineerinkisannaa arkipäiväisessä puhheessa käytethään useasti erin sorttisista epäoikeuelisista kohteluista. Epäoikeuenmukhaisella kohtelulla pittää olla yhtheyttä jonku tiskrimineerinkiperustheen kansa ennen ko se lain mukhaan oon tiskrimineerinkiä. Lain mukhaan epäoikeuenmukhainen kohtelu saattaa olla niin laitonta tiskrimineerinkiä ko tiskrimineerinkiä tiskrimineerinkilain mukhaan.

Laiton tiskrimineerinki oon viharikos jotako rikospalkki säätää. Sie olet saattanu joutua viharikoksen kohtheeksi jos sinua kielethään ostamasta elikkä ette sie et saa paikkaa elikkä työtä samoila ehoila ko muut. Vain yrityksiä ja sitä joka järjestää ylheistä kokkointumista mennee tuomita laittomasta tiskrimineerinkistä. Ennen ko henkilöä tuomithaan, sillä oon häätyyny olla tarkotusenna ette tiskrimineerata ja siitä ”ei saa olla maholista eppäilyä” ette sinua oon tiskrimineerattu.

Tiskrimineerinkilaki kieltää tiskrimineerinkiä työelämässä, koulutusaluheela ja monela muula ytheiskunta-aluheela. Se sisältää kansa tiskrimineerinkin joka perustuu iästä ja toimintaestheestä eikä vaai ette se joka erikoiskohtellee sinua tekkee sitä vasiten: Sen takia sulla saattaa olla oikeus korvauksheen vaikka henkilöllä ei ollu tarkotuksena ette tiskrimineerata sinua. Se oon tavalisempi ette tiskrimineerinkilakia tarkastethaan tiskrimineerinkilain mukhaan ko laittomitten tiskrimineerinkisäänöitten mukhaan.

Lue lissää tiskrimineerinkistä osotheela: do.se

Jos sinua oon tiskrimineerattu sie saatat ottaa yhtheyttä Polisin elikkä Tiskrimineerinkiasiahenkilön kansa. Sie saatat kansa ottaa yhtheyttä antitiskrimineerinkilaitoksen kansa. Silloin sie saatat saaja apua ja informasuunia sinun oikeuksista ja kunka sie saatat akerata.

Viharikoksitten seurauksia

Ihmiset jotka oon joutunheet rikoksen kohtheiksi saattavat reakeerata erilä laila. Jokku reakeeraavat esimerkiksi sokila, kiusala ja pölölä toisia se taas ei vaikuta yhtä paljon. Pitemälle aijale rikolisuuen kohtheeksijoutuminen saattaa johtaa siukkakirjotuksheen, tepresuuhniin ja ahistuksheen. Tämä koskee kaikkia rikostyyppiä ja se oon tärkeätä ette sie haet apua jos sie voit huonosti.

” Mie pölkään ette mie jouvun kohtheeksi taas, Mie nukun huonosti ja tunnen ette mie olen stressattu, vaikka mie olen kotona. ”

Ette joutua viharikoksen kohtheeksi saattaa tuottaa muun sortisia seurauksia. Henkilö joka oon joutunu kohtheeksi saattaa esimerkiksi alkaa peittämhään hänen uskonolista kuuluvaisuutta, välttää vissiiä paikkoja elikkä heittää innostumhaan politiikasta elikkä föreninkielämästä ette välttää ette hään joutuu kohtheeksi taas. Ette joutua viharikoksen kohtheeksi verkostossa saattaa johtaa siiheen ette ihmiset sopeuttavat heän ilmasumuotoa elikkä valikoittevat ette olla vaiti. Rikokset saattavat kansa johtaa lissäähvään epävarmuuen tuntheesheen niin sillä joka oon joutunu kohtheeksi ko muile niitten likisyyessä.

Viharikokset saattavat kansa ylheisesti johtaa huonomphiin elämänolosuhtheishiin ihmisille. Henkilöt jotka kuuluvat koheryhmiin saattavat kokea ette heilä ei ole samoja mahdollisuuksia osalistua yhtheiskunthaan elikkä politiikkaan. Seurakunnat ja föreninkit saattavat kärsiä ekonoomisista ongelmista turvalisuustoimitten lissäävitten tarpheitten seurauksista.

Tuki ja apu

Jos sie olet joutunu rikoksen kohtheeksi sie saatat saaja erin sorttista tukea ja apua. Ko sie tehet rikosilmotuksen sie piät saaja informasuunia mistä sie saatat saaja tukea ja apua.

Jos sie kuljet koulua sie saatat kääntyä kouluterhveytheen elikkä puuhutella opettajaa. Jos sie olet töissä sie saatat ottaa yhteyttä sinun työnantajan kansa elikkä yritysterhveyshoijon kansa. Kouluila ja työnantajilla oon vastuu ette estää ja hantteerata loukkauksia koulussa ja työpaikala.

Sie saatat kansa saaja apua iteälliltä organisasuunilta niinku esimerkiksi Rikosuhripäivystykseltä Ruotti/ Brottofferjouren Sverige. Net tarjoavat tukea ja informasuunia rikosuhriile, vierasmiehile ja omhaisille. Rikosuhripäivystyksellä oon volontääriä jokka puhuvat monta eri kieltä ja net saattavat antaa tukea vaikka sie et puhu ruottia elikkä jos sie muista syistä halvaat tukea sinun äitinkielelä. Ko sie soitat telefooninumehroon 116 006 sie saat puhutella neuvonantajaa joka välittää sinua paikalisheen rikosuhripäivystyksheen jostako sie saat lissää tukea. Sie saatat saaja tukea ja apua vaikka sie et ole ilmottannu rikosta polisille, ja sie saatat valikoittea ette olla anonyymi.

” Sie ei tartte pölätä ette tahtoa apua. Se mitä sulle oon tehty oon vakavaa ja se saattaa rohki vaikuttaa sinua. ”

Sie saatat kääntyä sinun terhveys- elikkä hoitokeskuksheen elikkä akyttivasthaanotoon jos sie olet joutunu rikoksen kohtheeksi ja tarttet hoitoa elikkä tukea. Sie saatat kansa käyä 1177 Vårdguiden/Hoito-opas elikkä soittaa 1177 ette saaja neuvoja ja opastusta. Se mennee hyvin ette hakea hoitoa vaikka siitä oon kulunu aikaa ko se tapahtu.

Jos sie olet alle 18 vuotta sie saatat saaja apua nuorisovasthaanoton kautta sinun kunnassa elikkä verkostolla. Joilaki kunnilla oon kansa tukikeskusta nuorile rikosuhriile. Sielä sie saatat saaja tukikeskustelua, neuvonantamista ja praktista apua.

Sosiaalipalvelu

Sosiaalipalvelu sinun kunnassa pitää tarjota tukea henkilöille jotka oon joutunheet rikoksen kohtheeksi. Niin sie joka olet joutunu kohtheeksi ko sinun likhiiset saatatta saaja tukea. Sosiaalipalvelu saattaa tarjota keskustelutukea, sosiaalia tukea ja praktista apua.

Ota apua sinun ympäristältä

Henkilöt sinun ympäristössä, omhaiset ja kaverit saattavat auttaa monela laila. Se joka tuntuu hankalalta saattaa tulla helpomaksi jos sie puhuttelet jotaki jonka kansa sie tunnet ittesti turvaliseksi. Sie saatat tarvita ottaa apua sinun ympäristöltä praktisitten asioitten kansa niinku ette ottaa yhtheyttä virastoitten kansa jos se tuntuu ylivoimaselta.

Ette tehä polisi-ilmotuksen

Sie piät kääntyä polishiin jos sie olet joutunu rikoksen kohtheeksi elikkä jos sie tunnet ette sie tarttet suojaa. Sie saatat ilmottaa rikoksen soittamalla 114 14 elikkä käymälä polisasemalla. Jos tilane oon akytti sie piät aina soittaa 112.

Se oon tärkeätä kertoa niin paljon ko maholista ko sie tehet polisi-ilmotuksen. Jos viharikoksen syytä huomathaan varhain polisitutkimuksessa niin polisi saattaa jättää pareman toistuksen syytäjälle. Se saattaa johtaa lujemphaan rangastuksheen tuomioistuimessa. Et sie tartte itte tietää jos se mitä oon tapahtunnu oon viharikos, ko sie tehet polisi-ilmotuksen, mutta se oon hyvä ette sie kerrot jos sie uskot ette se oon niin. Sitten se oon Polisin ja muun oikeuslaitoksen pääle ette päättää jos se oli viharikos.

” Jos mie olen rehelinen niin mie olin epävarma ennemin. Mutta polisin kohtelevinen oli kauhean hyvä, net otit minua toela. ”

Hyvä ette polisit tietävät:

- Haukkumasanoja joitako oon sanottu taphauksessa.
- Priimustuksia, esihneitä ja sympoolia joilako oon vihaviestiä erityisestä ryhmästä.
- Eppäilyitten entisiä akeraamisia, esimerkiksi ette net ennen oon sanohneet loukkaavalla laila erityisestä ryhmästä.
- Muita tapahtumia joitako oon tapahtunnu vasta-aikhoin elikkä likisyyessä, joissako oli vihhaa elikkä tiskrimineerinkiä.
- Jos rikos oon tapahtunnu verkostossa se oon hyvä ottaa särimitympin ette sulla oon kuvia, komentaaria elikkä lausuntoja säästettynä.

Polisin työ viharikoksia vasten

Polisi yrittää niin varhain ko maholista ottaa selvile jos rikoksessa oon viharikossyytä. Sen takia sie saatat saaja kysymyksiä jo silloin ko sie ilmoitat rikoksen, jos sie uskot ette oon erityistä syytä miksi syylinen teki rikoksen. Muu syy ette polisi kyssyy viharikossyytä oon ette se saattaa eesauttaa parempiaan kuvhaan kunka tavalista viharikokset oon. Polisisa oon erityisiä tutkijoita ja eksperttiä jotka oon spesialiseeratut viharikokshiin.

Muista: Joskus polisin tutkimus ei joha siiheen ette rikoksentekiätä saatethaan syyttää ja tuomita rikoksesta. Se tarkoittaa ette ei ole kyllicki viisiä ette jatkaa tutkimusta ja toistaa kuka oon syylinen. Tämä ei tarkota ette polisi elikkä syyttäjä ei usko sitä mitä sie olet kertonu. Sinun polisi-ilmotus oon tärkeä ja auttaa näyttämhään kunka tavalinen rikolisuus oon.

Sulla saattaa olla oikeus korvauksheen

Jos sie olet joutunu viharikoksen kohtheeksi sulla saattaa olla oikeus korvauksheen niistä haitoista jotako rikos oon aiheuttannu. Ette rikoksella oon ollu viharikossyy, saattaa antaa sulle oikeuen korkeamphaan korvauksheen.

Erin sorttisia korvauksia

Sulla saattaa olla mahdollisuus saada

- vahinkokorvauksen rikoksentekiältä
- vakkuutuskorvauksen vakkuutuspuulaakilta
- rikosvahinkokorvauksen Rikosuhrivirastolta.

Ensi siassa rikoksentekijä pittää vahinkokorvauksen kautta maksaa niistä vahingoista joitako rikos oon aiheuttannu. Jos sie halvaat vaatia vahinkokorvauksen sie piät sanoa sen polisille ko sie kerrot mitä oon tapahtunnu. Jos tuomioistuim pittää ette sulla oon oikeus vahinkokorvauksheon niin rikoksentekijä pittää maksaa sen sulle. Jos tarttee niin Kruunuvuoti saattaa auttaa sinua vaathiin sisäle rahat.

Sulla saattaa olla oikeus vakkuutuskorvauksheon ja rikosvahinkokorvauksheon vaikka rikoksentekijä ei ole tuomittu rikoksesta elikkä jos rikoksentekijä ei pysty maksamhaan vahinkokorvausta. Ota yhteyttä sinun vakkuutuspuulakin ja Rikosuhriviraston kansa ette sie saat tietthoon mikä jällaa sinun taphauksessa.

Sulla oon oikeus suohjaan

Jos sinua oon uhattu elikkä jos sie olet joutunu muun sorttisen rikoksen kohtheeksi sulla saattaa olla oikeus suohjaan. Sen takia se oon tärkeätä ette sie kerrot polisille mitä oon tapahtunnu, olletikki jos sie tunnet epävarmuutta elikkä pölkää ette tämä tapahtuu taas. Se joka oon joutunu kohtheeksi elikkä jollako oon riski ette joutua rikoksen kohtheeksi saattaa vississä taphauksissa saada suojatut henkilötiet. Niitä oon kolmen sorttisia suojattuja henkilötietoja:

- sekretessimarkeerinki
- suojattu kansankirjanpito
- keksityt henkilötiet.

Sie anot sekretessimarkeerinkin ja suojatun kansankirjapion Verovirastosta. Useasti Verovirasto vaatii toistuksen polisilta elikkä sosiaalipalvelulta. Sie saatat anoa keksittyjä henkilötietoja polisilta. Se tehhään aina intivityelli arvostelu oonko suojatuilla henkilöillä toelinen vaikutus.

Muista

Viharikos ei ole aivan hyökkäys henkilöä vasten joka joutuu yksityisen rikoksen kohteeksi. Se lähättää kansa siknaalia koko sille ryhmäle johonka se henkilö joka oon joutunu kohteeksi kuuluu ja se oon hyökkäys meän vaphaasheen ja aukenhaisheen ytheiskunthaan.

” Se, ette minua vihataan ko mie olen mie, ottaa kipeästi semmosella laila mikä ei näy. ”

Sie saatat löytää lissää informasuunia osotheela:

brottsoffermyndigheten.se

Informasuuni tässä prosyrissä oon kansa käänetty:

- Arapinkielele
- Darinkielele
- Englantinkielele
- Suomenkielele
- Jiddiksenkielele
- Pohjossaamenkielele
- Kurmanjinkielele
- Luulajansaamenkielele
- Meänkielele
- Persiankielele
- Roominkielele/arlin
- Turkinkielele
- Somalinkielele
- Soraninkielele
- Eteläsaamenkielele
- Tigrinjankielele

Kraafinen muoto: Matador Kommunikation Illustrationer: Jenny Almén

Brottsoffermyndigheten

Box 470, 901 09 Umeå

Telefooni: 090-70 82 00

registrator@brottsoffermyndigheten.se

www.brottsoffermyndigheten.se